

AMERIKAI MAGYAR SZINÉSZET

(Mémeth Antal (név.):
Színházi Lexikon,
I-II, Bpest, 1930,
Győző László.
p. 23-4)

Amerikai magyar színészek szövetsége. Megalakult 1923 febr. havában, Hivatalos címe: „Hungarian Actors and Artists Association of America”. Az elszórtan működő amerikai magyar színészek sokszor igen zűlélt helyzetének fontos konszolidációját jelenti ez az alakulás. Az új szervezet első dolga volt, hogy szerződést kötött az amerikai magyar színházi vállalkozók szövetségével (Hungarian Theatre Managers Association). A megállapodás értelmében a színházi vállalkozók csakis olyan színészeket léptethetnek föl, akik tagjai az amerikai színész-szövetségnek (A. A. A. A.). A „Négy A”, amely a leg-szorosabb kapcsolatban áll Amerika legnagyobb szociális intézményével, az „American Federation of Labor”-ral, (Amerikai munkáügyi szövetség) Iradányi Aladár magyar színésznek köszönheti létét.

Amerikai magyar színészet. Az amerikai magyarok már a század eleje óta több kísérletet tettek arra, hogy a magyar színművészetet a tengeren túl is ápolják. Eleinte különböző magyar egyesületek, különösen a New Yorki magyar egyesület és a New Yorki magyar dalkör rendeztek műkedvelő előadásokat. Ezekig a newyorki Leisnpton Opera House-ot bérelték az előadásaik számára. Itt került színre többek között 1904-ben Csapregthy Pista budaiellárisa, amelyben különösen Enbela Zoltánné Zsófia és Székely György Kósza Gyurkája váltak ki. Az amerikai magyar színészet voltaképpeni megalapítója Heltai Árpád. Mindenekelőtt közönséget szerzett az amerikai magyar színháznak; mert Amerikában csak kis mértékben vándorolt ki intelligens magyar elem, a kivándoroltak között nagyrészt nem is igen tudták, hogy mi a színház. Heltai sorra-vette a newyorki magyar egyesületeket s minden vasárnap előadást rendezett az egyik vagy a másik javára. Az egyesületi tagok eljöttek, az előadást amerikai szokás szerint tánc követte s maga Heltai volt a legfáradhatatlanabb táncos. Mikor így színházba édesgette a közönséget, elérkezettnek látta az időt, hogy társulatot szervezzen s az eddigi műkedvelő előadások helyébe hivatásos színészek játékát léptesse. Heltai itt is fáradhatatlan szervezőnek bizonyult; színháztermet bérelt, díszleteket kölcsönzött, jelmezeket szerzett be, próbált, rendezett s egy kis tökélt gyűjtött össze. 1913-ban hazalépett és a Színészegyesület-től kért és kapott egy pár jó tagot. Ezekkel teremtetette meg az amerikai magyar színészet fénykorát. Itt volt Thuryné, az amerikai magyarság becé-zett kedvence, Keleti Juliska, a szép-

hangú Gyenge Anna (Anna Roselle), Hegedűs ekkor arattak nagy sikereiket. A műsor súlypontja természetesen az operettre esett. Heltainak most már az volt a vágya, hogy rendes közsínházban játszhasson. Először vendégjátékokat rendezett társulatával a newyorki Irving Place-en levő nagy német közsínházban. A nagy színház minden előadásán zsúfolásig megtelt közönséggel. Heltait tervei tovább megvalósításában a halál gátolta meg. 1917-ben erjedék teljében egy hajókirándulás alkalmával a Hudson-folyóba vezetett. Jelenleg Karacs Imre, a newyorki magyar színtársulat igazgatója, Abonyi Sámuel († 1928) 25.000 dollár alapítványt tett egy New Yorkban vagy Csikágóban létesítendő magyar színházra. — V. ö.: **Herman Miksa:** Magyar Színészet Amerikában, Színház, 1904. 7. sz. — **Fabritky Antal** az amerikai magyar színészet megalapítója, Vir-radat 1918. **Pukánszkyne Káddar J.**